

СХВАЛЕНО

Вченою радою КНЗ КОР
«Київський обласний інститут
післядипломної освіти
педагогічних кадрів»
(протокол від 22 грудня 2025 р. №10)

ЗАТВЕРДЖЕНО

**ОСВІТНЯ ПРОГРАМА
ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ
ВИХОВАТЕЛІВ ЗАКЛАДІВ ІНСТИТУЦІЙНОГО ДОГЛЯДУ
ТА ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ, ГУРТОЖИТКІВ**

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Освітня програма розроблена на основі Типової програми підвищення кваліфікації вчителів закладів загальної середньої освіти, які впроваджують новий Державний стандарт базової середньої освіти, затвердженої наказом Міністерства освіти і науки України від 12 жовтня 2022 р. №904, та Порядку підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 21 серпня 2019 р. № 800.

Програма враховує основні положення Закону України «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту», «Про охорону дитинства», Постанов Кабінету Міністрів України «Про затвердження Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року» від 14 грудня 2016 року №988-р, «Про деякі питання соціального захисту дітей, влаштованих на цілодобове перебування до закладів різних типів, форм власності та підпорядкування» від 04 серпня 2021 р. №843, «Про затвердження Положення про спеціальну школу та Положення про навчально-реабілітаційний центр» від 06 березня 2019 р. №221, Положення про спеціальну школу та навчально-реабілітаційний центр, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 30 серпня 2022 р. №979, Національної стратегії реформування системи інституційного догляду та виховання дітей на 2017-2026 рр. та інших нормативно-правових актів, що регулюють діяльність вихователів закладів інституційного догляду та виховання дітей, гуртожитків та з урахуванням європейського вектора розвитку освіти України, стратегії реформування галузі освіти в Україні, новітніх міжнародних і вітчизняних наукових розробок, кращих практик у галузі освіти та професійного розвитку педагогічних працівників, відповідно до сучасних викликів суспільства й освіти.

Сучасний вихователь закладів інституційного догляду та виховання дітей, гуртожитків має бути готовим до роботи за державними освітніми стандартами в контексті реформування системи освіти, у тому числі виконання заходів щодо реалізації євроінтеграційних процесів у галузі освіти, інклюзивного підходу та активного використання технологій дистанційного навчання.

Мета освітньої програми: професійний розвиток вихователів закладів інституційного догляду та виховання дітей, гуртожитків відповідно до державної політики в галузі освіти, удосконалення раніше набутих та/або набуття нових компетентностей, необхідних для організації навчання, виховання та розвитку вихованців.

Основні завдання:

- забезпечити розвиток загальних і професійних компетентностей вихователів закладів інституційного догляду та виховання дітей, гуртожитків;
- поглибити й розширити знання вихователів з теорії і практики навчання та виховання, що забезпечує якісні зміни в організації освітнього процесу;
- активізувати розвиток значущих професійних якостей вихователів закладів інституційного догляду та виховання дітей, гуртожитків;
- сформувати навички психологічної стійкості педагогічних працівників закладів освіти для вміння управляти власними емоційними станами та надавати підтримку учням у подоланні тривоги, страху та інших емоційних проявів під час надзвичайних ситуацій
- удосконалити вміння добирати ефективні форми, методи та практики для створення, підтримки та розвитку здорового, безпечного, розвивального, інклюзивного освітнього середовища та надання психолого-педагогічної підтримки учасникам освітнього процесу в умовах воєнного стану.

Загальні очікувані результати охоплюють

Знання й розуміння:

- сучасних тенденцій розвитку освіти в цілому;
- академічної свободи вихователів закладів інституційного догляду та виховання дітей, гуртожитків в організації освітнього процесу;
- принципів індивідуального підходу до кожної дитини;
- вікових та індивідуальних особливостей вихованців закладів інституційного догляду та

виховання дітей, гуртожитків;

- методів створення емоційно безпечного та сприятливого середовища для розвитку дітей.

Уміння:

- організовувати освітній процес відповідно до вимог законодавства;
- формувати у вихованців ключові компетентності та вміння, спільні для всіх компетентностей;
- застосовувати сучасні форми та методи у роботі з дітьми;
- сприяти створенню та розвитку безпечного, дружнього до дитини освітнього середовища;
- забезпечувати ефективну співпрацю та командну роботу з колегами, батьками та іншими учасниками освітнього процесу для досягнення спільних цілей;
- регулювати власний психоемоційний стан та запобігати професійному вигоранню.

Диспозиції (цінності, ставлення):

- гуманістична спрямованість освітнього процесу;
- дитиноцентризм, цінність особистості;
- професійна мобільність та гнучкість;
- усвідомлення необхідності постійного професійного розвитку;
- просування національно-патріотичних та демократичних цінностей (патріотизм, відповідальність за долю держави, повага до багатоманітності, право вибору, формування спільноти, полікультурність);
- дії на основі етичних міркувань (мотивів), доброчесності, соціальної відповідальності, поваги до різноманітності та мультикультурності.

Укладач освітньої програми	Славінська М.О., викладач кафедри педагогіки, психології та менеджменту освіти Комунального навчального закладу Київської обласної ради «Київський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних кадрів»
Найменування освітньої програми	Освітня програма підвищення кваліфікації вихователів закладів інституційного догляду та виховання дітей, гуртожитків
Мета програми	Професійний розвиток вихователів закладів інституційного догляду та виховання дітей, гуртожитків відповідно до державної політики в галузі освіти, удосконалення раніше набутих та/або набуття нових компетентностей, необхідних для організації навчання, виховання та розвитку вихованців
Цільова аудиторія	Вихователі закладів інституційного догляду та виховання дітей, гуртожитків
Обсяг (тривалість), що встановлюється в годинах та/або кредитах ЄКТС	60 год / 2 ЄКТС (24 год аудит. год. + 36 год керована самостійна робота)
Перелік компетентностей, що вдосконалюватимуться	Загальні компетентності: ЗК.01, ЗК.02, ЗК.03, ЗК.04, ЗК.05 Професійні компетентності: А1 Мовно-комунікативна компетентність (А1.1, А1.2, А1.3, А1.4); А2 Предметно-методична компетентність (А2.1, А2.2, А2.3, А2.4, А2.5, А2.6, А2.7); А3 Інформаційно-цифрова компетентність (А3.1, А3.2, А3.3); Б1 Психологічна компетентність (Б1.1, Б1.2, Б1.3, Б1.4); Б2 Емоційно-етична компетентність (Б2.1, Б2.2, Б2.3); Б3 Компетентність педагогічного партнерства (Б3.1, Б3.2, Б3.3); В1 Інклюзивна компетентність (В1.1, В1.2, В1.3);

	В2 Здоров'язбережувальна компетентність (В2.1, В2.2, В2.3, В2.4, В2.5); В3 Проєктувальна компетентність (В3.1); Г1 Прогностична компетентність (Г1.1, Г1.2); Г2 Організаційна компетентність (Г2.1, Г2.2); Г3 Оцінювально-аналітична компетентність (Г3.1, Г3.2, Г3.3); Д1 Інноваційна компетентність (Д1.1, Д1.2, Д1.3); Д2 Здатність до навчання впродовж життя (Д2.1, Д2.2); Д3 Рефлексивна компетентність (Д3.1)
Строки виконання програми	Календарний рік
Документ, що видається за результатами підвищення кваліфікації	Свідоцтво про підвищення кваліфікації
Забезпечення розміщення освітньої програми на сайті	сайт: https://www.kristti.com.ua/

Зміст програми

№ з/п	Назва та зміст навчального модуля	Всього годин	Аудиторні			Самостійна робота
			Лекції	Семінари	Практичні	
Модуль І. Філософія освіти ХХІ століття		2	2	–	–	2
1.1.	Філософія стоїцизму як інструмент формування ментальної стійкості педагога	2	2	–	–	2
Модуль ІІ. Професійний розвиток педагогічних працівників в умовах реформування освіти		6	2	–	6	18
2.1.	Загальна характеристика можливостей системи дистанційного навчання	2	–	–	2	–
2.2.	Педагогічна етика й етикет: створення комфортного освітнього простору	2	2	–	–	2
2.3.	Кодекс безпечного освітнього середовища як технологія попередження насильства у закладах освіти	2	–	–	2	4
Спецкурс «Інклюзивна освіта: теорія і практика»		6	–	–		6
Спецкурс «Психолого-педагогічна підтримка учасників освітнього процесу»		6	–	–		6
Модуль ІІІ. Професійна діяльність педагогічних працівників в умовах закладу інституційного догляду та виховання дітей, гуртожитків		10	–	–	10	16
Інваріантна складова		8	–	–	8	16
3.1.	Цінності для розвитку культури демократії в закладі освіти	2	–	–	2	4
3.2.	Розвиток гендерного підходу в освіті	2	–	–	2	4
3.3.	Трансформація конфлікту: від попередження до вирішення	2	–	–	2	4

3.4.	Теорія та практика відновної комунікації	2			2	4
<i>Варіативна складова</i>		2	–	–	2	–
3.5.	Права людини та дитини: розуміння вертикалі	2	–	–	2	–
3.6.	Розвиток соціально-психологічних основ становлення особистості у полікультурному середовищі	2	–	–	2	–
3.7.	Стрес в умовах війни: рекомендації та цифрові ресурси для подолання	2	–	–	2	–
Модуль IV. Діагностико-аналітичний модуль		6	2	–	4	–
4.1.	Настановче заняття. Вхідне діагностування	2	2	–	–	–
4.2.	Тематична дискусія	2	–	–	2	–
4.3.	Вихідне діагностування	2	–	–	2	–

Модуль I. Філософія освіти XXI століття

1.1. Філософія стоїцизму як інструмент формування ментальної стійкості педагога

Ознайомлення з ключовими принципами стоїцизму. Практичні техніки стоїків для збереження емоційної рівноваги в стресових ситуаціях. Використання стоїчного підходу для ефективного вирішення конфліктів і збереження професійної стійкості. Рекомендації для інтеграції стоїчних практик у щоденну роботу педагога.

Модуль II. Професійний розвиток педагогічних працівників в умовах реформування освіти

2.1. Загальна характеристика можливостей системи дистанційного навчання

Системи дистанційного навчання: основні характеристики, можливості. Створення акаунту. Реєстрація на курси з основного та додаткових фахів, спецкурсів. Робота в середовищі, а саме: складання тестових завдань, способи розміщення виконаних завдань, комунікація, зворотній зв'язок.

2.2. Педагогічна етика й етикет: створення комфортного освітнього простору

Основи педагогічної етики. Педагогічний етикет: комунікація, взаємодія з колегами та батьками, поведінка в колективі. Створення комфортного освітнього простору (фізичний комфорт, емоційна підтримка). Практичні аспекти реалізації педагогічної етики та етикету.

2.3. Кодекс безпечного освітнього середовища як технологія попередження насильства у закладах освіти

В ході практичного заняття слухачі розглядають: існуючі підходи до тлумачення поняття «безпека»; що таке безпечне освітнє середовище та які його складові; яку роль відіграє безпечне освітнє середовище у реаліях сучасного світу; що таке документ закладу освіти «Кодекс безпечного освітнього середовища» та для чого він потрібен; які проблеми він може допомогти вирішити у навчальному закладі; яким чином можна використати КБОС в контексті соціального навчання та формування особистої гідності, безпеки життя та громадянської позиції учасників навчально-виховного процесу у загальноосвітньому закладі; які етапи є важливими для розробки документа закладу освіти «Кодекса безпечного освітнього середовища»; організація робочої групи для розробки документа закладу освіти; що таке внутрішній аудит навчального закладу та як його провести; що потрібно врахувати під час реалізації КБОС у закладі освіти; що таке моніторинг положень КБОС; на що варто звернути увагу під час здійснення контролю над положеннями документа закладу освіти; хто може здійснювати моніторинг дотримання положень КБОС.

Спецкурс: Інклюзивна освіта: теорія і практика

Принципи та практичні аспекти створення інклюзивного освітнього середовища в закладах освіти. Ідентифікація потреб дітей з особливими освітніми потребами, розробка індивідуальної програми розвитку, індивідуальних навчальних планів. Роль та функції психологів і педагогів у створенні сприятливого середовища для навчання та розвитку кожної дитини, незалежно від її особливостей. Методи та стратегії психолого-педагогічного супроводу, спрямовані на індивідуалізацію освітнього процесу, підтримку соціально-емоційного розвитку дітей, виявлення, вирішення можливих труднощів. Взаємодія

психологів, педагогів, інших спеціалістів у сфері освіти для ефективного розвитку інклюзивних практик та спільного розв'язання проблем.

Сучасні підходи, методики, спрямовані на індивідуалізацію освітнього процесу з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей дітей з особливими освітніми потребами: диференціація завдань, використання різноманітних методів навчання та оцінювання.

Спецкурс: Психолого-педагогічна підтримка учасників освітнього процесу

Основні принципи надання психосоціальної допомоги. Ресурсність, модель подолання стресу М. Лаада (BASIC PH). Емоційні порушення в дітей різних вікових категорій. Способи відновлення ресурсного стану в умовах війни. Збереження психологічного здоров'я під час самоізоляції, дієві техніки самодопомоги. Особливості зниження рівня тривожності в дітей.

Психічне здоров'я, психосоціальна підтримка: зміст понять. Надзвичайні ситуації. Благополуччя людини. Взаємозв'язок проблем психічного здоров'я та психосоціальної підтримки в надзвичайних ситуаціях. Визначення понять «стрес», «життестійкість». Забезпечення необхідних умов для подолання гострої реакції психіки людини на стрес. Опанування прийомами, які сприяють управлінню стресом, відновленню емоційної рівноваги в надзвичайних ситуаціях. Стратегії, інструменти для підтримки ментального здоров'я в освітньому середовищі. Вправи на стабілізацію психоемоційного стану педагогічних працівників та дітей, на запуск когнітивних процесів у процесі навчання.

Модуль III. Професійна діяльність педагога-організатора

3.1. Цінності для розвитку культури демократії в закладі освіти

Визначення сутності ключових понять демократії: права людини, людська гідність, свобода, відповідальність, рівність, демократична участь, партнерство, верховенство права, повага до різноманітності. Реалізація цінностей в освітньому середовищі.

3.2. Розвиток гендерного підходу в освіті

Сутність поняття «гендер», «гендер», «стать», «гендерна рівність», «стереотипи», «гендерні стереотипи». Законодавством, що регулює впровадження гендерної рівності у сфері освіти: Закони України, розпорядження КМУ, стратегія впровадження гендерної рівності у сфері освіти до 2030 року. Права та обов'язки педагогічних працівників, в напрямі гендерної рівності, дотримання прав людини під час освітнього процесу. Форми та методи роботи, спрямовані на формування вільного від стереотипів освітнього простору. Кейси гендерних стереотипів в освіті. Важливість подолання гендерних стереотипів в освіті. Роль педагогічних працівників. Що впливає на подолання стереотипів. Чек-лист «Важливі умови для звільнення від стереотипів». «Фактори, що впливають на руйнування стереотипів»

3.3. Трансформація конфлікту: від попередження до вирішення

Поняття - конфлікт, конфліктоген, конфліктна ситуація, трансформація конфлікту, факти/судження, насильницька/ненасильницька комунікація, суперечливі/контраверсійні питання. Конфлікт – причини, типи, фази, стратегії поведінки. Розуміння причин конфлікту і власної поведінки в ньому. Інструменти, що допомагають трансформувати конфлікт. Контраверсійні питання: розбір кейсів

3.4. Теорія та практика відновної комунікації

Відновний підхід до розв'язання конфліктних ситуацій. Відновна комунікація, техніки. Активне слухання: техніки та практики. Комунікаційні навички для досягнення взаємопорозуміння та уникнення конфліктів. Основи ненасильницького спілкування: поняття, принципи та стратегії ненасильницької комунікації. Емпатія та співчуття у ненасильницькому спілкуванні. Культурна чутливість та різноманітність у ненасильницькому спілкуванні. Техніки рефлексивного слухання. Техніка формулювання питань. Розвиток ефективного спілкування в різних контекстах: робота, сім'я, соціальні сфери тощо.

3.5. Права людини та дитини: розуміння вертикалі

Загальні підходи до розуміння концепції прав людини та дитини. Вертикаль прав людини. Міжнародні документи щодо прав людини/дитини. Зв'язок між потребами та правами людини. Розуміння походження прав людини та зв'язку з повсякденною роботою навчального закладу. Проблеми, які виникають у забезпеченні та захисті прав людини.

3.6. Розвиток соціально-психологічних основ становлення особистості у полікультурному середовищі

Поняття – полікультурне середовище, ідентичність, самоідентичність, дискримінація, стереотипи, інклюзія. Гендерна чутливість. Ставлення до людей з інвалідністю. Протидія дискримінації. Робота з дітьми щодо формування та розвитку толерантності. Особливості становлення ідентичності особистості. Інклюзивне навчання – переваги для дітей з ООП та дітей у групі.

3.7. Стрес в умовах війни: рекомендації та цифрові ресурси для подолання

Поняття – війна, стрес, тривожність, гнів, шок, травма, посттравматичний. Стрес, типові реакції на нього та посттравматичний стрес. Поради щодо управління власними стресами. Допомога людині, що знаходиться у стресі. Інтерактивні сервіси, мультимедійні ресурси і мобільні додатки для подолання стресу.

Питання для самостійного опрацювання

1. Застосування наскрізного підходу у формуванні громадянських компетентностей.
2. Шляхи формування сприятливого мікроклімату в колективі і запобігання конфліктним ситуаціям.
3. Особливості психічного розвитку вихованців різних вікових груп (підлітковий, юнацький вік) та їхні психологічні кризи.
4. Методики допомоги дітям у період адаптації до нових умов (заклад, гуртожиток).
5. Вплив психологічної травми на поведінку та розвиток дитини.
6. Причини та методи корекції девіантної, агресивної, саморуйнівної поведінки.
7. Ефективні методи спілкування з вихованцями, встановлення довіри.
8. Методики мотивації до навчання, професійного розвитку у системі підготовки до самостійного життя.
9. Актуальні форми та методи національно-патріотичного виховання.
10. Шляхи виявлення, запобігання та реагування на випадки булінгу/цькування.
11. Основи коректного інформування вихованців про репродуктивне здоров'я та безпечну поведінку.
12. Основи формування психологічної стійкості в освітньому середовищі
13. Організація підтримувального середовища в умовах кризових ситуацій.
14. Техніки саморегуляції для зниження рівня стресу.
15. Арт-терапія як інструмент роботи з травмованими дітьми.

Список використаних та рекомендованих джерел

1. Абетка інклюзивності і толерантності: науково-популярне видання ІГО «Соціальна синергія». Київ: Видавництво «Теза», 2020. 30 с.
2. Зцілення травм війни: психосоціальний аспект / автор-упор. Т. Артеменко. (2022). Черкаси: КНЗ «ЧОПОПП Черкаської обласної ради». Доступно: <http://oipoppp.ed-sp.net/?q=node/76861>
3. Інформаційні плакати про безпеку в мережі «Моя територія безпеки – приклад для твоєї» <https://prosvitcenter.org/product/digitalsafety>
4. Інструмент демократичного розвитку школи: практичний посібник. Програма підтримки освітніх реформ в Україні «Демократична школа». [Електронний ресурс]. URL: <https://www.schools-for-democracy.org/biblioteka/publikatsii-vydani-v-ramkakh-prohramy/praktichnij-posibnik-dlya-shkil>
5. «Коли світ на межі змін: стратегії адаптації. Психологічна підтримка вчителів та дітей у часи війни» — посібник для вчителів закладів загальної середньої освіти, розроблений Громадською організацією «GoGlobal» спільно з Центром «Розвиток КСВ» та експертною платформою Career Hub у рамках програми «Мріємо та діємо».
6. Комплект освітніх програм «Вирішення конфліктів мирним шляхом. Базові навички медіації». – К.: – 2018. – 140 с. – Режим доступу: <https://bit.ly/32AKTTK>

7. Марценюк, Т. О. Гендерна рівність та недискримінація на практиці : практичний посібник / Тамара Марценюк. – Київ : [б. в.], 2017. – 268 с.
8. Матеріали проєкту «Про.Спільноти: безпечне та сприятливе середовище для навчання дітей». URL: <https://prosvitcenter.org/projects-and-program/proiekt-pro-spilnoty-bezpechne-ta-spriyatlyve-seredovyshe-dlia-navchannia-ditey/>
9. Навчально-методичний посібник «Розбудова миру. Профілактика і вирішення конфлікту з використанням медіації: соціально-педагогічний аспект». – [Навч.- метод. посібник] /К.: ФОП Стеценко В.В. – 2016. – Режим доступу: http://www.la-strada.org.ua/ucp_mod_library_showcategory_65.html
10. Онлайн-курс «Про.Безпеку: безпечна освітня екосистема громади»: <https://prosvitcenter.org/course/onlayn-kurs-pro-bezpeku-bezpechna-osvitnia-ekosystema-hromady/>
11. Освітня збірка «Усі різні – усі рівні». Ідеї, ресурси, методи і вправи для неформальної міжкультурної освіти молодих людей та дорослих. – Європейський центр ім. Вергеланда, 2020. URL: <https://www.schools-for-democracy.org/biblioteka/posibnyky-rady-yevropy-z-prav-liudyny-ta-aktyvnoi-uchasti-dlia-molodi/osvitnya-zbirka-usi-rizni-usi-rivni>
12. Про Безпеку: безпечна освітня екосистема громади: посібник для тренера /за заг. ред. А. Аносової. Київ: Центр інноваційної освіти «Про.Світ», 2023. 290 с.
13. Про.Безпеку: безпечна освітня екосистема громади: навчально-методичний посібник / за заг. ред. Н. Софій, А. Аносової. Київ: Центр інноваційної освіти «Про.Світ», 2023. 518 с.
14. Технології формування Soft Skills в системі професійної підготовки педагога: навчальний посібник / уклад. Т.Й. Бабюк, Н.Г. Каньоса, С.М. Бабюк. Кам'янець-Подільський : Видавець Ковальчук О.В., 2023. 222 с.
15. Що таке емоційний інтелект, ненасильницьке спілкування та як мирно розв'язувати конфлікти. URL: <https://nus.org.ua/articles/shho-take-emotsijnyj-intelekt-nenasyllynske-spilkuвання-ta-yak-myrno-rozv-yazuvaty-konflikty/>